

**НА ЗАПИТАННЯ
ВІДПОВІДАЮТЬ
Алла КАЛЬНІЧЕНКО та
Катерина ГРИВНАК**

**ЯК ЗАРЕЄСТРУВАТИ ПРАВО
ОРЕНДИ НА ЗЕМЕЛЬНУ
ДІЛЯНКУ, ЯКЩО
ДОДАТКОВОЮ УГОДОЮ
ЇЇ ПЛОЩУ ЗМІНЕНО**

У зв'язку з тим, що площа земельної ділянки дуже змінилася — майже в п'ять разів стала меншою, пропонуємо вирішити питання шляхом переукладання договору оренди, а не внесення змін до існуючого договору.

Підставою для переукладання такого договору є оптимізація землекористування, раціональне використання ділянки, необхідність надати частину її комусь іншому тощо.

У цьому випадку:

по-перше, переукладання договору відбувається на основі чинного договору та розміщення на ній тимчасової споруди, тобто ні про який аукціон з продажу права оренди на цю ділянку мови вестися не може;

по-друге, оскільки договір буде переукладено, то і реєстрація права оренди відбуватиметься на підставі нового договору, укладеного взамін попереднього;

по-третє, дія договору оренди земельної ділянки 2002 року припиняється одночасно з підписанням договору 2016 року;

Прошу роз'яснити таке. Між мною та Куйбишевською селищною радою 28 березня 2002 року було укладено нотаріальний договір оренди земельної ділянки для здійснення торгівельної діяльності (тимчасової споруди) терміном на 25 років в межах смт Куйбишеве площею 0,0672 га.

При виготовленні проекту відведення земельної ділянки кадастровий номер земельній ділянці не присвоювався.

З метою приведення договору оренди до вимог чинного законодавства (визначення кадастрового номеру та проведення геодезичної зйомки земельної ділянки для зменшення площі та внесення змін до договору оренди земельної ділянки в частині збільшення розміру орендної плати за користування землею) у 2015 році було виготовлено технічну документацію із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) для будівництва та обслуговування будівель торгівлі, присвоєно кадастровий номер земельної ділянки та внесено до державного земельного кадастру (із меншою від зазначеної в договорі оренди землі площею).

Рішенням селищної ради від 29.04.2015 року № 38 було затверджено технічну документацію та внесені зміни до зазначеного вище договору оренди — площа земельної ділянки вже становила 0,0142 га.

Враховуючи, що договір оренди нотаріальний, я звернулася до нотаріальної контори для внесення відповідних змін. Однак, як пояснив нотаріус, для того, щоб укласти додаткову угоду до діючого договору оренди, спочатку необхідно зареєструвати чинний договір оренди земельної ділянки в Реєстраційній службі Куйбишевського районного управління юстиції Запорізької області, після чого звернутися до нотаріальної контори.

Реєстратор реєстраційної служби Куйбишевського районного управління юстиції Запорізької області повідомив, що для внесення відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно одночасно з державною реєстрацією права оренди земельної ділянки проводиться державна реєстрація права комунальної власності територіальної громади смт Куйбишеве на земельну ділянку, але враховуючи, що в договорі оренди землі відсутній кадастровий номер земельної ділянки, а у витязі з державного земельного кадастру вказано кадастровий номер та стоїть менша площа земельної ділянки (згідно з новою технічною документацією) це унеможливило зареєструвати договір оренди земельної ділянки.

Запитання: яким чином можливо зареєструвати додаткову угоду до договору оренди землі?

смт Куйбишеве
Запорізька область

Людмила БЕЛІНСЬКА,
фізична особа-підприємець

по-четверте, не потрібно переробляти землевпорядну документацію, оскільки переукладатиметься договір вже на земельну ділянку меншої площі, яка зареєстрована в Державному земельному кадастрі.

✓ **Застереження:** рада має прийняти і оформити рішення саме про переоформлення договору оренди земельної ділянки у зв'язку зі змінами в законодавстві та площі орендованої земельної ділянки.

ЯКИЙ ПРОЕКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ І КОЛИ НЕОБХІДНО РОЗРОБЛЯТИ, ОФОРМЛЮЮЧИ ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ

Перш ніж відповісти на запитання про формування земельної ділянки, необхідно згадати визначення земельної ділянки як об'єкта права.

Так, статтею 79 Земельного кодексу України визначено, що земельна ділянка — це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами.

Формування земельної ділянки передбачає визначення її площі, меж та внесення інформації про неї до Державного земельного кадастру (ст. 79-1 Кодексу).

Формування земельних ділянок здійснюється:

- у порядку відведення земельних ділянок із земель державної та комунальної власності;
- шляхом поділу чи об'єднання раніше сформованих земельних ділянок;
- шляхом визначення меж земельних ділянок державної чи комунальної власності за проектами землеустрою щодо впорядкування територій населених пунктів, проектами землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб, проектами землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій;
- шляхом інвентаризації земель державної чи комунальної власності у випадках, передбачених законом;
- за проектами землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв).

Сформовані земельні ділянки підлягають державній реєстрації у Державному земельному кадастрі.

Звертається до вас орган місцевого самоврядування. У нашій роботі виникло таке запитання: проекти відведення розробляються тільки у випадку формування нової земельної ділянки, яка не перебувала у користуванні, чи це не так? Тобто роз'ясніть нам, коли виготовляється технічна документація на земельну ділянку, а коли — проект землеустрою. Будемо вдячні за допомогу.

Рудківська сільська рада
Царичанського району
Дніпропетровської області

Земельна ділянка вважається сформованою з моменту присвоєння їй кадастрового номера.

Формування земельних ділянок шляхом поділу та об'єднання раніше сформованих земельних ділянок, які перебувають у власності або користуванні, без зміни їх цільового призначення здійснюються за технічною документацією із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок.

Межі суміжних земельних ділянок приватної власності можуть бути змінені їх власниками без формування нових земельних ділянок за технічною документацією із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Отже, якщо земельна ділянка перебуває у користуванні або на ній розміщені будинок чи будівля, вона вже має цільове призначення, межі та площу і постає питання щодо її реєстрації у Державному земельному кадастрі з метою передачі у власність або надання у користування — реєст-

рація здійснюється за технічною документацією щодо встановлення (відновлення) земельної ділянки в натурі (на місцевості). При цьому у разі встановлення (відновлення) меж земельних ділянок за їх фактичним використанням у зв'язку з неможливістю виявлення дійсних меж, формування нових земельних ділянок не здійснюється, а зміни до відомостей про межі земельних ділянок вносяться до Державного земельного кадастру (ч. 8 ст. 79-1 Кодексу).

Проекти відведення розробляються тоді, коли земельна ділянка формується із земель запасу згідно з містобудівною документацією, тобто з певної території виокремлюється конкретна земельна ділянка, встановлюються її межі, цільове призначення, присвоюється як ідентифікатор кадастровий номер.

До 2015 року проекти відведення розроблялися також тоді, коли земельна ділянка фактично ніколи не формувалася і на територію, де розташована така ділянка, не розроблялися жодні містобудівні документи. З 2015 року надання земельних ділянок у власність або користування без розробленого та затвердженого детального плану або плану зонування території забороняється.

Фактично формування земельних ділянок відбувається під час розроблення та затвердження вищезазначених містобудівних документів, а потім тільки необхідно винести межі сформованої земельної ділянки в натуру.

Якщо земельна ділянка перебуває у користуванні особи на підставі раніше прийнятих рішень, про що свідчать записи у земельно-шнурових книгах або у погосподарських, звичайно, така земельна ділянка вважається сформованою незалежно від того присвоєний їй кадастровий номер чи ні.

ЯКЩО У ВЛАСНОСТІ КІЛЬКА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ОДНАКОВОГО ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ТО ПІЛЬГА ЩОДО СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ НАДАЄТЬСЯ НА ОДНУ З НИХ

Пунктом 281.1 статті 281 Податкового кодексу України встановлено, що від сплати податку звільнюються:

- 281.1.1. інваліди першої і другої групи;
- 281.1.2. фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років;
- 281.1.3. пенсіонери (за віком);
- 281.1.4. ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- 281.1.5. фізичні особи, визнані законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Звільнення від сплати податку за земельні ділянки, передбачене для відповідної категорії фізичних осіб пунктом 281.1 цієї статті, поширюється на одну земельну ділянку за

кожним видом використання у межах граничних норм (п. 281.2 ст. 281 цього ж Кодексу).

Податковим кодексом України та іншими законодавчими актами не визначено порядку застосування пільги щодо сплати земельного податку для фізичної особи, яка має у власності декілька земельних ділянок одного і того ж цільового призначення. Тому, на нашу думку, така фізична особа може самостійно вирішити щодо якої земельної ділянки буде застосована пільга зі сплати земельного податку, а щодо якої земельний податок сплачуватиметься у повному обсязі.

Разом з тим, для уникнення різночитання пропонуємо звернутися з цього питання до Міністерства

Просимо надати роз'яснення щодо нарахування земельного податку за земельні ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку в сільській місцевості, а саме щодо надання пільг власникам двох і більше земельних ділянок. На яку саме земельну ділянку надається пільга — на ту, де власник проживає, чи власник обирає самостійно, за яку ділянку йому сплачувати?

Сергій ГОЛУБЕНКО,
сільський голова

с. Уланів
Хмельницький район
Вінницька область

фінансів України, яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову та бюджетну політику, забезпечує формування єдиної державної податкової, митної політики.

Після смерті батька я подала заяву до нотаріуса про прийняття спадщини. Після цього змушена була виїхати до дітей за кордон і не отримала свідоцтво про право на спадщину у визначений законом термін — після шести місяців. Поясніть, чи можу я звернутися до нотаріуса і отримати таке свідоцтво після п'яти років з дня подання мною заяви про прийняття спадщини, чи я вже втратила своє право?

Ніна ЗДОРОВИЦЬКА

Відповідно до ст. 1268, 1269 та 1270 Цивільного кодексу України спадкоємець за заповітом чи за законом має право прийняти або не прийняти спадщину. Спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину. Спадкоємець,

ТЕРМІНУ ДЛЯ ВИДАЧІ СВІДОЦТВА ПРО ПРАВО НА СПАДЩИНУ НЕ ВСТАНОВЛЕНО

який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати нотаріусу або з 2016 року в сільських населених пунктах уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування заяву про прийняття спадщини.

Для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини, тобто з дня смерті спадкодавця. Незалежно від часу прийняття спадщини вона належить спадкоємцеві з часу відкриття спадщини.

Ст. 1296, 1297 та 1298 Цивільного кодексу України встановлено, що спадкоємець, який прийняв спадщину, у складі якої є нерухоме май-

но, зобов'язаний звернутися до нотаріуса або в сільських населених пунктах — до уповноваженої на це посадової особи відповідного органу місцевого самоврядування за видачею йому свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно.

Свідоцтво про право на спадщину видається спадкоємцям після закінчення шести місяців з часу відкриття спадщини. Відсутність його не позбавляє спадкоємця права на спадщину.

Аналогічні норми містяться і в Законі України «Про нотаріат». Так ст. 67 цього Закону передбачено, що свідоцтво про право на спадщину видається після закінчення шести місяців з дня відкриття спадщини, а у випадках, передбачених частиною другою ст. 1270 і ст. 1276 Цивільного кодексу України, — не раніше зазначених у цих статтях строків.

Видача свідоцтва про право на спадщину спадкоємцям, які прийняли спадщину, строком не обмежена.

Ліквідується фермерське господарство. Члени його мають державні акти на право власності на земельні ділянки з цільовим призначенням «для ведення фермерського господарства». Після ліквідації фермерського господарства кожен з них окремо не бажає вести фермерську діяльність. Роз'ясніть, будь ласка, чи можуть вони у цьому випадку використовувати свої наділи? Якщо можуть, то яким чином?

С.П. ПРИЙМАК,

голова фермерського господарства «Зміна С»
Любашівський район
Волинська область

ЯК ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗЕМЛЮ ПІСЛЯ ЛІКВІДАЦІЇ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА?

дарство»). Згідно зі ст. 31 Земельного кодексу України землі фермерського господарства можуть складатися із:

- земельної ділянки, що належить на праві власності фермерському господарству як юридичній особі;
- земельних ділянок, що належать громадянам — членам фермерського господарства на праві приватної власності;
- земельної ділянки, що використовується фермерським господарством на умовах оренди.

Землі фермерському господарству надаються для вирощування товарної сільськогосподарської продукції і це є землі товарного сільськогосподарського виробництва, а, отже, підпадають під дію мораторію на відчуження та зміну цільового призначення (використання).

Тому у випадку ліквідації фермерського господарства як юридичної особи, земельні ділянки, що перебувають у власності його членів, але з цільовим призначенням «для ведення фермерського господарства», мають використовуватися за призначенням, — тобто для

вирощування товарної сільськогосподарської продукції.

Нагадаємо, що відповідно до ст. 21 Земельного кодексу України порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель є підставою для:

- а) визнання недійсними рішень органів державної влади, Верховної Ради АР Крим, Ради міністрів АР Крим та органів місцевого самоврядування про надання (передачу) земельних ділянок громадянам та юридичним особам;
- б) визнання недійсними угод щодо земельних ділянок;
- в) відмови в державній реєстрації земельних ділянок або визнання реєстрації недійсною;
- г) притягнення до відповідальності відповідно до закону громадян та юридичних осіб, винних у порушенні порядку встановлення та зміни цільового призначення земель.

Враховуючи вищезазначене, власники таких земель мають або самостійно їх використовувати за цільовим призначенням і створювати фермерське господарство, або передавати в оренду суб'єкту підприємницької діяльності.

ЯК ПРОДАТИ ПОЛОВИНУ БУДИНКУ І ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ІНШОМУ СПІВВЛАСНИКУ?

Житловий будинок і земельна ділянка для його обслуговування, а також земельна ділянка для ведення особистого селянського господарства (город) належать нам із сестрою на праві спільної часткової власності з 2004 року порівну як успадковане майно.

На сьогодні склалися так обставини, що я не маю змоги утримувати це майно — ремонтувати свою частину будинку та обробляти частину земельної ділянки. Сестра запропонувала викупити в мене мою частину. Ми звернулися до нотаріуса, аби укласти договір купівлі-продажу. Нотаріус нам сказав, що спочатку нам необхідно виділити свої частини земельної ділянки в окремі земельні ділянки, а потім продати як окрему ділянку, після чого сестра має об'єднати їх в одну.

Прошу роз'яснити, навіщо такий складний процес, якщо сестра в результаті стане єдиною власницею житлового будинку і земельних ділянок.

Ольга Іванівна ШКРОБОТ,
пенсіонерка

Чернігівська область

Чинне законодавство не передбачає можливості виділення окремої земельної ділянки для розміщення та обслуговування частини житлового будинку та господарських будівель. Земельна ділянка надається для обслуговування цілого будинку. Тому угода купівлі-продажу укладається щодо частки в праві власності житлового будинку і земельної ділянки. При цьому при реєстрації права власності на придбані частки нотаріус скасовує запис про спільну власність на будинок та земельні ділянки і реєструє право власності однієї особи на все зазначене майно.

ЯКА ГРОШОВА ОЦІНКА МАЄ ВИКОРИСТОВУВАТИСЯ ПРИ ПРОДАЖУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ?

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок — капіталізований рентний дохід із ділянки, визначений за встановленими і затвердженими нормативами, а експертна — результат визначення вартості ділянки та пов'язаних з нею прав оцінювачем із застосуванням сукупності підходів, методів та оціночних процедур, що забезпечують збір та аналіз даних, проведення розрахунків і оформлення результатів у вигляді звіту.

Статтю 13 Закону України «Про оцінку земель» встановлено, що:

- **нормативна грошова оцінка** проводиться у разі:
 - визначення розміру земельного податку;
 - визначення розміру орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності;
 - визначення розміру державного мита при міні, спадкуванні (крім випадків спадкування спадкоємцями першої та другої черги за законом (як випадків спадкування ними за законом, так і випадків спадкування ними за заповітом) і за правом представлення, а також випадків спадкування власності, вартість якої оподатковується за нульовою ставкою) та даруванні земельних ділянок згідно із законом;
 - визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва;
 - розробки показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель;
 - відчуження земельних ділянок площею понад 50 гектарів, що належать до державної або комунальної власності, для розміщення відкритих спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд;
- **експертна грошова оцінка** земельних ділянок проводиться у разі:
 - відчуження та страхування земельних ділянок, що належать до державної або комунальної власності, крім випадку, передбаченого абзацом сьомим частини першої цієї статті;
 - застави земельної ділянки відповідно до закону;
 - визначення інвестиційного вкладу в реалізацію інвестиційного проекту на земельні поліпшення;
 - визначення вартості земельних ділянок, що належать до державної або комунальної власності, у разі якщо вони вносяться до статутного фонду господарського товариства;
 - визначення вартості земельних ділянок при реорганізації, банкрутстві або ліквідації господарського товариства (підприємства) з державною часткою чи часткою комунального майна, яке є власником земельної ділянки;
 - виділення або визначення частки держави чи територіальної громади у складі земельних ділянок, що перебувають у спільній власності;
 - відображення вартості земельних ділянок та права користування земельними ділянками у бухгалтерському обліку відповідно до законодавства України;

Прошу пояснити чому при спадкуванні земельної ділянки нотаріус з мене вимагав нормативну грошову оцінку землі. А тепер, коли я хочу продати будинок із земельною ділянкою, інший нотаріус з мене вимагає її експертну оцінку? Нормативну оцінку я робив у березні минулого року. Чи можна її використати при продажу, чи дійсна вона?

**Павло
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ**

м. Івано-Франківськ

- визначення збитків власникам або землекористувачам у випадках, встановлених законом або договором;
- рішення суду.

У всіх інших випадках грошова оцінка земельних ділянок може проводитися за згодою сторін та у випадках, визначених цим та іншими законами України.

Нормативна оцінка чинна протягом календарного року.

Отже,

- ✓ у випадку спадкування, міни та дарування застосовується нормативна грошова оцінка земельних ділянок приватної власності;
- ✓ експертна грошова оцінка застосовується при відчуженні державних та комунальних земельних ділянок;
- ✓ при продажу земельних ділянок приватної власності може застосовуватися як експертна, так і нормативна грошова оцінка. Разом з тим, при укладанні договорів купівлі-продажу приватних земельних ділянок, як правило, застосовується експертна грошова оцінка.

ХТО МАЄ ВИПРАВЛЯТИ ЗАУВАЖЕННЯ В РОЗРОБЛЕНОМУ ПРОЕКТІ ЗЕМЛЕУСТРОЮ?

Статтею 186-1 Земельного кодексу України встановлено, що проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок усіх категорій та форм власності підлягає обов'язковому погодженню з територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері земельних відносин.

Частиною п'ятою та шостою цієї ж статті встановлено, що органи, зазначені в частинах першій-третьій цієї статті, зобов'язані протягом десяти робочих днів з дня одержання проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або копії такого проекту безоплатно надати або надіслати рекомендованим листом з повідомленням розробнику свої висновки про його погодження або про відмову в такому погодженні з обов'язковим посиланням на закони та прийняті відповідно до них нормативно-правові акти, що регулюють відносини у відповідній сфері.

Підставою для відмови в погодженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки може бути лише невідповідність його положень вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, документації із землеустрою або містобудівній документації.

При цьому, відповідно до частини восьмої статті 186-1 Кодексу у висновку про відмову погодження проекту землеустрою має бути надано вичерпний перелік недоліків проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та

На підставі наданих дозволів Головним управлінням Держгеокадастру у Черкаській області від 16.11.2015 року ми з мамою, пенсіонеркою (працівником соцсфери), замовили у відповідній організації розробку проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність для ведення особистого селянського господарства площею 2,0 га за межами населеного пункту в адмінмежах Вершацької сільської ради Чигиринського району із земель державної власності сільськогосподарського призначення (землі запасу). Проекти розробили згідно зі статтею 50 Закону України «Про землеустрій», погодили у відділі Держгеокадастру у Чигиринському районі, отримали позитивний висновок та виконали п. 8 (пропозиції) висновку, замовили довідки, що земельні ділянки не відносяться до особливо цінних земель, в ДП «Черкаський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою». У відділі Держгеокадастру земельні ділянки зареєстрували та видали витяги з державного земельного кадастру. 18.12.2015 року ми відвезли на затвердження проекти землеустрою до Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області, де нас не захотіли і слухати, відповіли, що завантажені та запропонували прийхати після 11.01.2016 року. Подали проекти землеустрою 22.01.2016 року на затвердження, а вже 05.02.2016 року прийшов лист з Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області, що поданий нами проект не відповідає статті 50 Закону України «Про землеустрій» і нам необхідно привести його у відповідність до чинного законодавства.

Роз'ясніть, будь ласка, якщо проект землеустрою розроблено організацією, яка має відповідну ліцензію, і розроблено його відповідно до чинного законодавства, про що свідчить позитивний висновок відділу Держгеокадастру у Чигиринському районі, і він не підлягає державній експертизі, бо землі не відносяться до особливо цінних, і земельна ділянка вже зареєстрована в державному земельному кадастрі, то хто в такому випадку має приводити проект у відповідність?

Наталія Василівна

Черкаська область

розумний строк для усунення таких недоліків (який за письмовим проханням розробника проекту може бути продовжений).

Повторна відмова у погодженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки можлива лише у разі, якщо не усунено недоліки, на яких було наголошено у попередньому висновку. Не можна відмовити у погодженні проекту землеустрою з інших причин чи вказати інші недоліки.

Повторна відмова не позбавляє права розробника проекту

землеустрою щодо відведення земельної ділянки усунути недоліки проекту та подати його на погодження.

Таким чином землевпорядна організація має виправити недоліки та подати знову проект землеустрою на затвердження. При цьому, якщо проект землеустрою буде знову повернуто із зазначенням невідповідності посилаючись просто на статтю без зазначення в якій частині є така невідповідність, пропонуємо звернутися на гарячу лінію до Держгеокадастру.